

Den 26. oktober 2009

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND



Inspektion af Statsfængslet i Jyderup den 17. juni 2008

OPFØLGNING

J.nr. 2008-1424-628

Den 6. marts 2009 afgav jeg en endelig rapport om min inspektion den 17. juni 2008 af Statsfængslet i Jyderup. I rapporten bad jeg om nærmere oplysninger mv. vedrørende en række forskellige forhold.

I den anledning har jeg modtaget en udtalelse af 3. juni 2009 med bilag fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, herunder en udtalelse af 20. april 2009 fra fængslet. Jeg har også modtaget et brev af 29. juni 2009 fra direktoratet, vedlagt en udtalelse fra fængslet af 19. juni 2009.

Jeg skal herefter meddele følgende:

Ad punkt 2.1.3 Vaskerum

Jeg noterede mig at luften i vaskerummet på rød afdeling var meget varm og fugtig, og ved min samtale med talsmandsgruppen blev jeg gjort opmærksom på at der var dårlig udluftning i vaskerummet. Af indeklimarapport af 3. juni 2008 fremgik det ligeledes at vaskerummet var meget varmt, og at radiatoren i rummet var utæt. Rapporten foreslog at døren til vaskerummet fik ventilationshuller, at radiatoren blev tætnet eller fjernet, at gulvet blev malet med henblik på nemmere vedligeholdelse samt at friskluftindtaget blev undersøgt. Jeg bad statsfængslet oplyse hvad indeklimarapportens bemærkninger havde givet anledning til.

Statsfængslet har oplyst at døren ind til vaskerummet er blevet forsynet med ventilationshuller. Radiatoren er blevet tætnet og vil blive udskiftet i forbindelse med en generel udskiftning af radiatorerne på afdelingen – et projekt som skulle være afsluttet i slutningen af august 2009.

Statsfængslet har endvidere oplyst at der er fri adgang til luft udefra, og at friskluftindtaget fremover vil blive kontrolleret jævnligt.

Statsfængslet har derudover oplyst at gulvet i vaskerummet vil blive malet i forbindelse med udskiftning af radiatorerne på afdelingen.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.1.4 Observationscelle og strafcelle m.v.

Under inspektionen konstaterede jeg at den ene strafcelle (celle C) manglede persienner for vinduet således at man kunne se ind i strafcellen fra gårdtursarealet.

Under inspektionen bad jeg statsfængslet om at opsætte en ny persienne for vinduet i strafcelle C samt at bekræfte over for mig når persiennen var blevet sat op.

Statsfængslet har oplyst at persiennen blev sat op den 11. maj 2009.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 3.2 Undervisning

Jeg bad fængslet om nærmere oplysninger om hvilke fag (og på hvilket niveau) der undervises i/vil blive undervist i.

Jeg bad også fængslet om oplysninger vedrørende fængslets planer for at imødegå efterspørgslen på nye typer af undervisning, f.eks. specialundervisning.

Endvidere bad jeg fængslet udtale sig om undervisningskapaciteten i fængslet.

Fængslet har oplyst at der undervises i dansk, matematik, engelsk, tysk og it/EDB samt andre relevante fag som f.eks. historie, geografi og samfundsfag. Niveaulet er fra begynderniveau til og med 10. klasses niveau.

Fængslet har desuden oplyst at det vil tilbyde undervisning i faget virksomhedsøkonomi samt pc-brugerruddannelse på grund af stigende efterspørgsel.

Fængslet har endvidere oplyst at specialundervisning ikke tilbydes som et selvstændigt fag. Hvis en indsat har behov for det, vil der blive arbejdet med den enkelte indsattes problemfelter ud fra den konkrete situation. Fængslet har herudover oplyst at der tilbydes hjælp til forberedelse til ungdomsuddannelserne samt lektiehjælp i forbindelse med videregående skolegang.

Fængslet har oplyst at skolens fysiske rammer begrænser undervisningskapaciteten til at maksimum 14 indsatte kan få undervisning på samme tid.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg bad fængslet om at komme ind på i hvilket omfang der i dag bliver tilbudt it-undervisning samt undervisning i (andre) fag med anvendelse af it som redskab. I den forbindelse bad jeg fængslet komme ind på i hvilket omfang eventuelt nogle indsatte har en kontrolleret adgang til Internettet til brug for undervisning mv.

Fængslet har oplyst at der i skolen i dag tilbydes undervisning i it på basisniveau, jf. ovenfor, og at de indsatte maksimalt kan modtage 15 timer undervisning om ugen.

Fængslet har endvidere oplyst at fængslets skole også bruger it som et naturligt redskab i undervisningen og inddrager it i alle fag såfremt det har relevans. Skolens it-faciliteter søges løbende vedligeholdt og opdateret til de standarder der bruges på landets øvrige uddannelsesinstitutioner. Indsatte med et godkendt selvstudium benytter ligeledes skolens pc'er og dette er også tilfældet med indsatte som har et særligt behov, eksempelvis indsatte der selv har skaffet arbejde.

Fængslet har endvidere oplyst at alle indsatte har kontrolleret adgang til Internettet i skolens regi. Samtlige pc'er i skolen er udstyret med et overvågningssystem samt en firewall der giver mulighed for at lukke for uønsket trafik på Internettet. Yderligere kan der gives indsatte en tilladelse til at have computer med opkobling til Internettet på egen stue. Fængslet har i den forbindelse oplyst at en sådan tilladelse kun er gældende i forbindelse med det studium som den indsatte er i gang med, og at tilladelsen er personlig. Tilladelsen gives kun i tilfælde hvor der foreligger dokumentation for at en sådan tilladelse er en forudsætning for at den indsatte kan gennemføre uddannelsen.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg bad statsfængslet underrette mig om resultatet af fængslets overvejelser når et samlet koncept for fængslets erhvervsrettede moduler var endeligt fastlagt.

Statsfængslet oplyste efter inspektionen til direktoratet at fængslets beskæftigelsesleder var ved at indgå en samarbejdsaftale med EUC Nordvestsjælland – i første omgang vedrørende uddannelse inden for metalområdet og uddannelse som bygningsmaler.

Fængslet oplyste endvidere at beskæftigelseslederen arbejder på at indgå en aftale med Roskilde Tekniske Skole inden for it-området.

Direktoratet oplyste at det bad fængslet om at give meddelelse når kontrakterne om de erhvervsrettede moduler er underskrevet, og direktoratet ville herefter orientere mig.

Direktoratet har i øvrigt henholdt sig til fængslets oplysninger.

I brev af 29. juni 2009 oplyste direktoratet at en af kontrakterne om de erhvervsrettede moduler blev underskrevet den 18. juni 2009.

Jeg har noteret mig det oplyste om undervisningen i fængslet, herunder at en af kontrakterne om de erhvervsrettede moduler er på plads.

Ad punkt 4. Fritid

Jeg bad statsfængslet oplyse om der er planer for at uddanne flere instruktører for i højere grad at dække efterspørgslen på styrketræning.

Statsfængslet har oplyst at tre fængselsfunktionærer den 6. april 2009 begyndte uddannelsen som instruktør under green card-ordningen. I slutningen af maj måned 2009 var der derfor i alt otte instruktører. Fængslet skønner at antallet af instruktører herefter er tilstrækkeligt til at dække efterspørgslen på styrketræning.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg bad fængslet om at oplyse andelen af udenlandske indsatte (aktuelt og om muligt over en længere periode) og om hvorvidt disse indsatte har adgang til aviser, tidsskrifter og bøger i fængslet på deres eget sprog, jf. § 58, stk. 3 i straffuldbyrdelsesloven.

Statsfængslet har efter en gennemgang af klientsystemet den 27. marts 2009 oplyst at fængslet på tidspunktet for inspektionen havde i alt 15 indsatte med udenlandsk statsborgerskab. Inden for gruppen var der statsborgere fra bl.a. Ghana, Libanon, Bosnien-Hercegovina, Australien, Jugoslavien, Pakistan, Iran, Marokko, Rumænien, Tyskland, Sri Lanka og Afghanistan. Den 20. april 2009 var der i alt 10 indsatte med udenlandsk statsborgerskab i fængslet.

Fængslet har oplyst at fængslet ikke køber aviser, tidsskrifter og bøger på de indsat-tes modersmål, men at de pågældende indsatte har mulighed for at bestille og låne bøger mv. på eget modersmål gennem det lokale bibliotek i Jyderup.

Fængslet har desuden bemærket at gruppen af indsatte med udenlandsk statsborgerskab meget ofte er i stand til at forstå og læse dansk.

Fængslet har den 29. maj 2009 telefonisk supplerende oplyst at indsatte der ønsker aviser på deres modersmål, kan gå i Internetcaféen og selv hente og læse de netaviser som de måtte ønske. Fængslet hjælper også med at finde dem hvis den indsatte ikke selv kan.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger. Direktoratet har endvidere orienteret fængslet om at fængslet skal sørge for at tilbyde aviser på et af de tre hovedsprog engelsk, tysk eller fransk såfremt de udenlandske indsatte ønsker det.

Jeg har noteret mig det oplyste.

I et brev af 15. oktober 2008 oplyste fængslet at fængslet ville oprette to halvtidsstillinger som fritidskoordinatorer. Jeg anbefalede at de kommende fritidskoordinatorer arbejder med at få fritidsudvalget til løbende at fungere bedre, f.eks. med faste møder.

Statsfængslet har oplyst at to fængselsfunktionærer på halv tid (svarende til et årsværk) med virkning fra den 1. februar 2009 har haft opgaven med at tilrettelægge, koordinere og udbygge de samlede fritidsaktiviteter, både i og uden for fængslet. En del af deres opgave har været at afholde møder i fritidsudvalget hver anden måned samt i øvrigt efter behov. Herudover har der løbende været en mere uformel dialog mellem koordinatorer og talsmænd.

Den 14. april 2009 blev der mellem personale- og sikkerhedskonsulenten, overvagt-mesteren med ansvar for fritiden og de to fritidskoordinatorer afholdt et møde med henblik på evaluering af det hidtidige forløb. En af konklusionerne på mødet var at der

rent faktisk har været afsat for mange timer til området, og de to fritidskoordinatører pegede på behovet for en anden form for styring af området. Den ene af koordinatørerne er stoppet i funktionen, mens den anden er fortsat i første omgang indtil august 2009, og han vil herunder indkalde til møder i fritidsudvalget.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 5. Talsmandsordning

Jeg noterede mig at fængslet er i gang med at udarbejde regler om talsmandsordningen for hele fængslet med et indhold som angivet i § 8 i talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 735 af 25. juni 2007) og jeg bad om at modtage en kopi af disse regler når de var fastsat.

Statsfængslet har sendt en kopi af reglerne dateret den 17. marts 2009. Fængslet har oplyst at reglerne har været drøftet i fængslets sikkerheds- og samarbejdsudvalg, og at de har været forelagt talsmandsgruppen som ikke har haft bemærkninger.

Fængslet har endvidere oplyst at fængslet arbejder på en revision af "Den grå bog" (regler og information for indsatte i åbne afdelinger), og der vil her blive henvist til de nævnte lokale regler.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke videre på dette punkt.

Ad punkt 6.1 Afholdelse af møder med ledelsen

Jeg afventede fortsat underretning fra fængslet om resultatet af ledelsens overvejelser om yderligere systematisering af afholdelsen af møder med ledelsen på samtlige afdelinger i fængslet. Jeg gik bl.a. ud fra at statsfængslet i den forbindelse ville overveje spørgsmålet om dagsorden – herunder forudgående afklaring af upræcise punkter – og løbende udarbejdelse af referater og opfølgning med tidshorizont/mål (som jeg dog umiddelbart gik ud fra at fængslet allerede i et vist omfang havde).

Fængslet har oplyst at fængslets ledelse afholder månedlige møder med de indsattes talsmænd. I møderne deltager fra ledelsen: Inspektionen, personale- og sikkerhedskonsulenten, en socialfaglig konsulent og beskæftigelseslederen. Endvidere deltager

fængslets præst. Fra de indsatte deltager fællestalsmanden samt en talsmand for hver af de tre afdelinger. Endvidere har fritidstalsmanden, sikkerhedsrepræsentanten samt redaktøren af de indsattes blad mulighed for at deltage.

Fængslet har endvidere oplyst at dato for møderne fastsættes for et år ad gangen. Forud for hvert enkelt møde afleverer fællestalsmanden dagsordenspunkter fra talsmandsgruppen. Disse udsendes sammen med mødeindkaldelsen. På de månedlige møder drøftes spørgsmål af mere overordnet/generel karakter. Sager som relaterer sig til enkelte afdelinger, henvises typisk til behandling dér. Endvidere er møderne forum for relevant information.

For at sikre at sagerne også bliver behandlet i overensstemmelse med hvad der besluttet, arbejdes der med tjeklister med en beskrivelse af opgaven, hvem der har ansvaret for sagsbehandlingen samt en tidsfrist for afgørelse eller foreløbig tilbagemelding. Erfaringerne med tjeklisten er positive.

Fængslet har videre oplyst at der på afdeling 1 holdes møde den første onsdag i årets lige måneder efter forudgående indkaldelse med anmodning om punkter til dagsordenen. Der laves efterfølgende referat af mødet. Det er forekommet at de berammede møder ikke er blevet afholdt i afdelingen fordi de indsatte ikke er mødt op. Denne mødestruktur har været gældende siden august 2005.

På afdeling 2 (behandlingsafdelingen) deltager talsmanden fra afdelingen i de månedlige møder med ledelsen, men på selve afdelingen afholdes der ikke skemalagte formaliserede møder mellem talsmænd og ledelse. Sådanne har heller ikke været efterspurgt fra de indsatte side. Dette hænger sammen med at der på afdelingen er en særlig god og løbende dialog mellem indsatte, personale, leder og rådgiverne på behandlingsinstitutionen Sct. Ols.

Sager som på de månedlige møder med ledelsen bliver henvist til behandling i afdelingen, løses herefter i dialog mellem talsmand og afdelingsleder m.fl.

På afdeling 3 som har i alt tre talsmænd, afholdes talsmandsmøder med ledelsen efter behov. Afdelingslederen er meget synlig i dagligdagen, og hvis enten denne eller talsmændene finder behov for et møde, indkaldes der til et sådant. Der skrives referat fra mødet. Talsmændene har på intet tidspunkt givet udtryk for et ønske om en mere formaliseret mødevirksomhed da lokale spørgsmål løbende afklares i en dialog mellem talsmænd og ledelse.

Endelig har fængslet oplyst at der intet vil være til hinder for at indføre en mere formaliseret mødevirksomhed i afdeling 2 og 3, men hverken talsmænd eller ledelse finder behov herfor idet sagerne tages op og drøftes når de opstår. På denne baggrund mener fængslet ikke at der nu er anledning til en yderligere systematisering af talsmændenes møder med ledelsen i fængslet.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste om mødeafholdelsen på afdeling 1, 2 og 3, herunder at hverken talsmænd eller ledelse finder behov for en mere formaliseret mødevirksomhed.

Ad punkt 7.3.1 Adgangen til Internettet i fritiden til privat brug

Det fremgik af et mødereferat som jeg modtog fra et møde mellem fængslets ledelse og talsmændene, at "Internetcaféen skal struktureres med mere tid". Jeg bad fængslet om underretning om hvad der er sket – eller skal ske – i forhold til udvidelse af åbningstiden i Internetcaféen.

Statsfængslet har oplyst at åbningstiden i Internetcaféen er udvidet med virkning fra den 1. september 2008 således at der nu er åbent to gange om ugen i én time.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 7.3.2 Adgangen til Internettet i talsmandsopgaver

Jeg afventede underretning vedrørende resultatet af fængslets overvejelser vedrørende udvidelsen af brugen af Internettet til talsmandsopgaver, f.eks. med en pc på fællesarealerne.

Statsfængslet har oplyst at fællestalsmanden umiddelbart efter ombudsmandens inspektion fik tilladelse til at anvende en pc i skolen med adgang til Internettet i én time på alle ugens hverdage.

Statsfængslet har endvidere oplyst at der også er truffet en beslutning i forhold til redaktøren af de indsattes blad som giver mulighed for at aftale tid efter behov og nærmere aftale med lærerne på skolen.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 8. Rapportgennemgang

Jeg bad om en udtalelse om baggrunden for at der i en sag med et bødeforlæg og tre sager fra 2006 (hvor der ikke er udarbejdet forhørsnotater) ikke er udarbejdet notater "til sagen" med de oplysninger der er opremset i § 5, stk. 4 og 5 i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab. Jeg henviste herved til fængslets e-mail af 3. juli 2008 hvoraf det fremgik at fængslet havde udskrevet alt det materiale der er oprettet i systemet.

I hvert fald i én af disse sager (2006/201/00364-0007) blev der tillige truffet afgørelse om overførsel, jf. personjournalen. Hvis der forelå særskilte notater herom, bad jeg om kopi heraf.

Direktoratet har vedlagt kopi af notater "til sagen" i de fire omtalte sager vedrørende udelukkelse fra fællesskab.

Fængslet har den 14. maj 2009 telefonisk over for direktoratet oplyst at der ikke foreligger notat om overførslen i sagen 2006/201/00364-0007 idet der var tale om en tilbageførsel til moderanstalten, Statsfængslet i Ringe, som følge af ophør af behandlingen i Statsfængslet i Jyderup.

Jeg har noteret mig at der er udarbejdet notat "til sagen" i de fire nævnte sager. Jeg finder det beklageligt at fængslet ikke i forbindelse med inspektionen udleverede notaterne i overensstemmelse med min anmodning om udtrykkeligt (også) at modtage notaterne "til sagen".

Ad punkt 8.3.1 Partshøring og udtaleret

Jeg anbefalede fængslet at pkt. 6 "Indsattes forklaring" i notatet i sager om udelukkelse fra fællesskab altid udfyldes, og at der således udtrykkeligt gøres notat om hvorvidt den indsatte har haft bemærkninger; dvs. også når den indsatte ikke har haft bemærkninger.

Statsfængslet har oplyst at man er enig i min anbefaling, og at afdelingslederne er blevet bedt om at sikre at dette sker fremover.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 8.4 Kompetence

Jeg modtog statsfængslets kompetenceregulativ af 11. februar 2005. Jeg gengav afsnit 3.10 om isolation således at afdelingslederen har fået delegeret kompetencen til at træffe afgørelse om udelukkelse fra fællesskab efter § 63 i straffuldbyrdsloven (og om ophør heraf).

Jeg bad statsfængslet om en udtalelse i de tilfælde hvor det fremgår af materialet at beslutningen om udelukkelse fra fællesskab eller beslutninger om ophør heraf er truffet af andre end en afdelingsleder.

Statsfængslet har oplyst at i de fire sager hvor det fremgår at det er en fængselsfunktionær der har truffet beslutningen om udelukkelse fra fællesskab, er dette sket efter aftale med institutionens bagvagt. Der er ikke en leder til stede i institutionen uden for normal arbejdstid, men en bagvagt.

Fængslet har den 20. maj 2009 telefonisk supplerende oplyst at bagvagten er en person der har kompetence til at træffe afgørelse om udelukkelse fra fællesskab, og som kan træffes telefonisk efter arbejdstid. Når en afgørelse om udelukkelse fra fællesskab træffes af et medlem af personalet der ikke har kompetence hertil, og dette sker efter telefonisk aftale med bagvagten, skal der gøres notat herom i sagsbehandlingsmodulet under fanen "sagsfremstilling". Fængslet har telefonisk beklaget at dette ikke skete i de ovennævnte sager.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets beklagelse af det manglende notat om inddragelsen af bagvagten som kompetent person efter regulativet.

Jeg er enig i direktoratets beklagelse heraf og lægger herefter til grund at afgørelserne er truffet i overensstemmelse med kompetenceregulativet.

Fængslet har supplerende oplyst at i de to sager hvor det er en edb-medarbejder der har truffet afgørelse om ophør, er dette sket efter aftale med en af afdelingslederne. Dette er sket af rent tekniske grunde idet det ikke længere er muligt for afdelingslederne at skrive i sagsbehandlingsmodulet når den indsatte f.eks. er overført eller løsladt.

I den sag hvor det ikke fremgår hvem der har truffet afgørelse om ophør, har fængslet den 25. maj 2009 telefonisk oplyst at man formoder at der er tale om en sag med journalnummer 2007/201/00209-0074. Den pågældende indsatte var udelukket fra fællesskab indtil han efter forhør blev overført til lukket fængsel. I forhørsmodul blev det noteret at udelukkelsen samtidig ophørte. Den normale procedure er herefter at denne afgørelse også stemples automatisk med tidspunkt og navn i udelukkelsesmodul. Dette er imidlertid ikke sket i denne sag.

Direktoratet har bekræftet at det er normal procedure at tidspunktet for ophør (også) stemples i udelukkelsesmodul med samtidig angivelse af hvem der har truffet afgørelsen. Der har ikke umiddelbart kunne gives nogen forklaring på hvordan fejlen er opstået. Af forhørsmodul kan det imidlertid ses at en afdelingsleder har afholdt forhør samme dag som udelukkelsen er afsluttet. Direktoratet har vedlagt forhørsudskriftet som bilag.

Jeg har noteret mig det oplyste om at det er normal procedure at tidspunktet for ophør (også) stemples i udelukkelsesmodul med samtidig angivelse af hvem der har truffet afgørelse, når beslutningen noteres i forhørsmodul. Jeg går således ud fra at der i ovennævnte sag er tale om en enkeltstående fejl.

Jeg gik ud fra at inspektøren uanset delegation efter pkt. 1.8 i regulativet fortsat selv også fører tilsyn med det pågældende sagsområde, og at hele inspektørens tilsynsforpligtelse ikke overgår til de medarbejdere ("konsulenterne") der får delegeret afgørelseskompetence i sager om udelukkelse fra fællesskab.

Jeg bad fængslet om at tage stilling til min antagelse og om uddybende at udtale sig om hvordan inspektionen fører tilsyn med området for udelukkelse fra fællesskab.

Jeg foreslog at fængslets tilsyn beskrives yderligere ved en revision af regulativet og bad om at modtage kopi heraf såfremt dette sker.

Statsfængslet har den 28. maj 2009 telefonisk oplyst at sager om udelukkelse fra fællesskab fremover vil blive drøftet på de to ugentlige møder med afdelingslederne, og at afdelingslederne vil blive instrueret i at ledelsen skal inddrages i behandlingen af en sag hvis denne konkret giver anledning til tvivl. Dette vil blive skrevet ind i kompetenceregulativet.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om at blive underrettet og modtage kopi af kompetenceregulativet når det foreligger.

Opfølgning

Udover at afvente kopi af kompetenceregulativet når det foreligger (pkt. 8.4 lige ovenfor), foretager jeg mig ikke mere og anser inspektionssagen for afsluttet.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet i Jyderup, Direktoratet for Kriminalforsorgen og Folketingets Retsudvalg.

Lenart Frandsen
Inspektionschef